

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุน
หมู่บ้านบุง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา



สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-134-1

บทคัดย่อ

จักรกฤษณ์ จันศิริ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านบุง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ, 190 หน้า

ISBN 974-533-134-1

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบุง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย วัดความสามารถในการบริหารกองทุนของคนในชุมชน กองทุนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง และหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ภูมิคุ้มกันทางสังคม รวมทั้งการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประชาชนในท้องถิ่น และยังให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและลบ ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรในการเรียนรู้ภายในชุมชน และเพื่อศึกษาความเข้มแข็งของตามทัศนระของประชาชนในท้องถิ่น โดยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วมทำการดำเนินประเมินโครงการ โดยการใช้ระบบชีพชีพโมเดล ในการประเมินสภาวะแวดล้อม กระบวนการ และผลผลิต ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบุง ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนมีความเข้าใจในการจัดตั้งกองทุนมากขึ้น ประชาชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ และความรู้ใหม่ๆ คนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกัน ตลอดจนคณะกรรมการกองทุนบางส่วนทำหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี ข้อเสนอแนะควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของการประกอบธุรกิจขนาดย่อมแก่ประชาชน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....จักรกฤษณ์ จันศิริ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ

เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณนพสร แสนชัยยา อาจารย์นิเทศก์
- พัฒนาการตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยในชุมชน
- นายอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก
- และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

จักรกฤษณ์ จันทร์ศิริ

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับที่แล้ว เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา



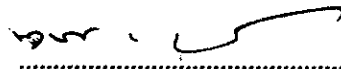
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชานูชัย อินทรประวัตติ)

กรรมการสอบ



(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ



(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ๒ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

สารบัญ

| | หน้า |
|--|------|
| บทคัดย่อ | ก |
| กิตติกรรมประกาศ | ข |
| หน้าอำนวยการ | ค |
| สารบัญ | ง |
| สารบัญภาพและแผนภูมิ | ฉ |
| สารบัญตาราง | ช |
| บทที่ 1 บทนำ | |
| ภูมิหลัง | 1 |
| วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ | 2 |
| กรอบความคิดทฤษฎี | 2 |
| วิธีดำเนินการ | 4 |
| ผลที่คาดว่าจะได้รับโครงการ | 4 |
| บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง | |
| นโยบายหลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ | 6 |
| ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 | 7 |
| การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมือง | 9 |
| คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ | 10 |
| ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1 | 12 |
| หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล | 19 |
| หลักวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ | 20 |

สารบัญภาพและแผนภูมิ

| | หน้า |
|---|------|
| แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง | 3 |
| แผนผังหมู่บ้านบุง หมู่ 1 ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา | 58 |



สารบัญตาราง

| | หน้า |
|--|------|
| การเกิดกองทุน | 33 |
| การมีระบบบริหารกองทุน | 34 |
| การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง | 35 |
| การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม | 36 |
| การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น | 37 |
| ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน | 38 |
| ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา | 38 |
| การคิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ | 39 |
| ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด | 40 |
| ความเข้มแข็งชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักเรียนรับผิดชอบ | 40 |

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการ หมู่บ้านให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง โดยมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนตลอดจนประชาสังคม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทา เหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารการจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

สาระสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่ การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชนและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้ เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย

เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของชุมชนได้มีการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน นั้นมีหลักการสำคัญเพื่อ ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านบุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร

โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินโครงการ

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย ในเรื่องดังต่อไปนี้
 - 1.1 การเกิดกองทุน เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพของหมู่บ้าน
 - 1.2 ความสามารถในการบริหารกองทุน
 - 1.3 กระบวนการพึ่งพาตนเอง ในการดำเนินกิจการของตน มีการสร้างศักยภาพของคนเอง
 - 1.4 หมู่บ้านได้รับการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ภูมิคุ้มกันทางสังคม
 - 1.5 การสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประชาชนในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและลบ ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการ
3. เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรในการเรียนรู้ภายในชุมชน
4. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

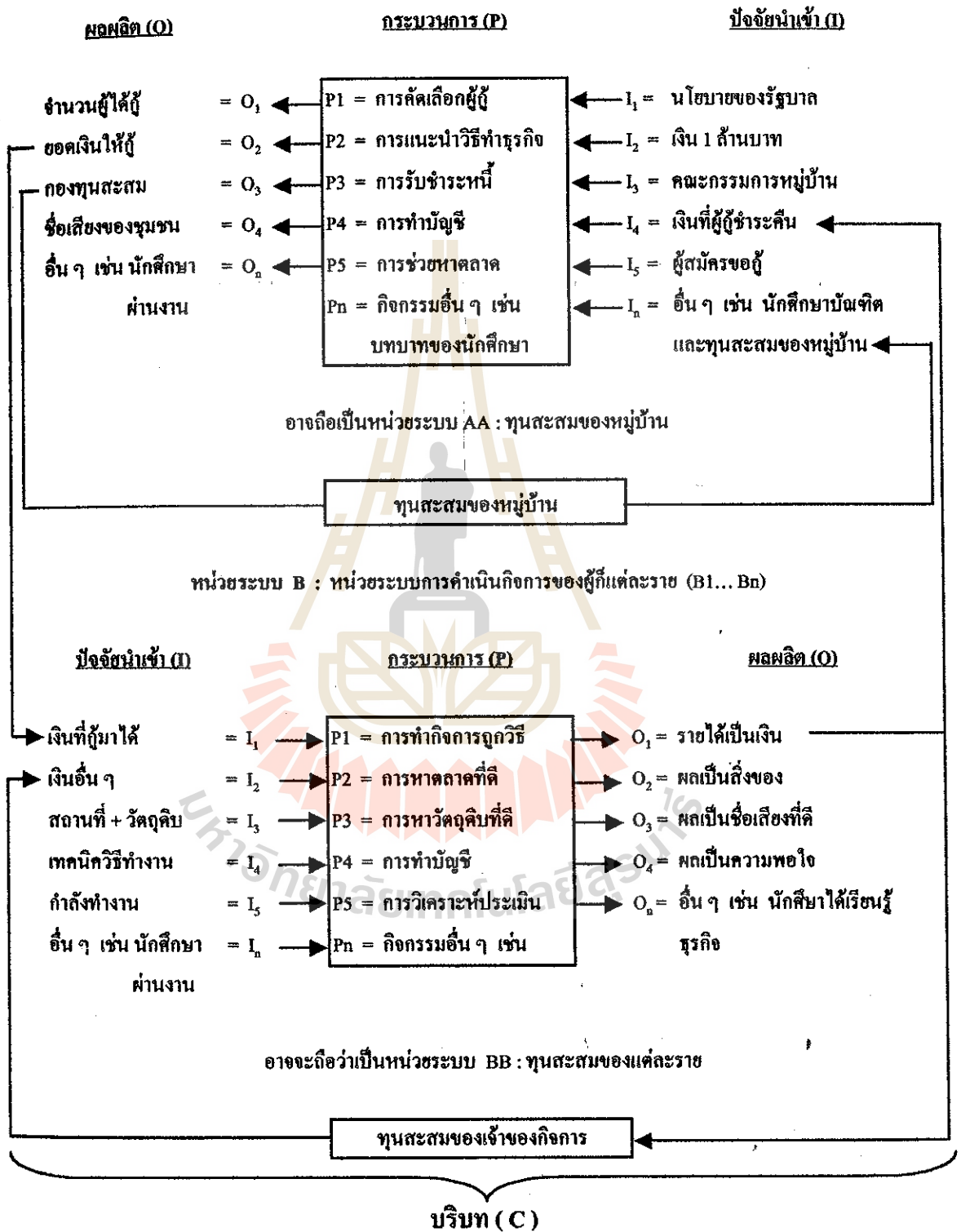
3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

- | | | | |
|---|------------------|-----|--------------------------|
| C | ย่อมาจาก Context | คือ | บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน |
| I | ย่อมาจาก Input | คือ | ปัจจัยนำเข้า |
| P | ย่อมาจาก Process | คือ | กระบวนการ |
| P | ย่อมาจาก Product | คือ | ผลผลิต |

เมื่อนำมา ชิพพ์โมเดล มาประยุกต์กับองค์ประกอบในของกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้



วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 1

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 1

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 1

ขั้นที่ 3 ใช้พิมพ์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปร ที่

จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบบร. บางส่วนทำการ เก็บ

ข้อมูล

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือจัดทำสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าได้รับบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มากเพียงใด
2. ทำให้ทราบว่าศักยภาพของหมู่บ้านที่เอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
3. ทราบถึงขีดความสามารถในการจัดการเงินทุนของหมู่บ้านของตนเอง
4. ทราบถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
5. ทราบถึงความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านบุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
7. หลักวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
 - 7.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 7.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 7.3 เครื่องมือองค์การการเรียนรู้
 - 7.4 ประชาคม
 - 7.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 7.6 ธุรกิจชุมชน
 - 7.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ค่านโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีหลักการในการจัดสรรเงินแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ คือ

- 1.2.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 1.2.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
- 1.2.3 ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ
- 1.2.4 ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คนเป็นกรรมการและเลขาธิการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการไม่เกิน 4 คน (โดยมีฉบับปรับปรุง ฉบับที่ 2 แก้ไขจากคณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการไม่เกิน 3 คน เป็น 4 คน) มีที่ปรึกษาคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ 8 พันจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมต้องมีกรรมการ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบคำสั่งและประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตาม
- (9) อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ อีกทั้งกำหนดค่าตอบแทนให้ด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงานปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา อนุกรรมการได้เบี่ยงประชุมคำตอบแทนตามที่กำหนด

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานอาจมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุนแก่คณะกรรมการ
- (9) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการ ดังนี้
 - 4.1 เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
 - 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - 4.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
 - 4.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - 4.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ได้รับโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
 - 4.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก
 - 4.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ เพราะทุจริตต่อหน้าที่
 - 4.8 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต บุคคลล้มละลาย ดิการพนันหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเอง แล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
6. รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2.2 วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.3 วันที่มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง
- 2.6 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
- 5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
- 5.3 กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองจะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง
- 5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
- 5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
- 5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้

- 5.7 วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา
- 5.8 แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
- 5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

โดยที่รัฐบาล ได้สนับสนุนเงินอุดหนุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับกองทุน โดยการออมเสียดละเอื้ออาหาร ดังนั้น เพื่อให้การบริหาร จัดการและการใช้จ่ายเงินทุนเป็นไปตามเจตนาของรัฐบาล จึงเห็นควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุ่ง ดังนี้

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านนุ่ง พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน บ้านเลขที่..... หมู่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้าน

- ข้อ 4** หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน คือ
1. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
 2. เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
 3. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น
- ข้อ 5** วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ
1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มพูนรายได้ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน
 2. เป็นกองทุนสวัสดิภาพ แก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนหมู่บ้าน
 3. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน ให้สามารถจัดการเงินทุนของตนเอง
 4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
 5. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้าน
 6. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก และส่งเสริมการออกทรัพย์
- ข้อ 6** แหล่งที่มาของกองทุน
1. เงินที่ได้รับจากรัฐบาลจัดสรรให้
 2. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับหรือที่มีผู้บริจาคให้ โดยไม่มีภาระผูกพันใดๆ
 3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุน
 4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินจากผู้ถือหุ้น เงินรับฝาก
 5. เงินสมทบจากกลุ่ม หรือองค์กร สมาชิก

หมวด 3 สมาชิกกองทุน

- ข้อ 7** คุณสมบัติของสมาชิก
1. มีถิ่นที่อยู่ในทะเบียนบ้าน หมู่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ไม่น้อยกว่า เดือน/ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2. เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยอันดี มีความเข้าใจในหลักการของกองทุน
3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
5. เป็นผู้ที่มีชื่อเสียง มีความรับผิดชอบ เห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

ข้อ 8 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ยื่นใบสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่ คณะกรรมการกองทุน ตามที่กำหนด
2. ผู้ที่มีคุณสมบัติ ตามข้อ 7 สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ ทั้งในลักษณะบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรชุมชน
3. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าถือหุ้น โดยชำระเป็นเงินสดหรือจะให้ส่งหักที่ต้นสังกัดก็ได้
4. คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 9 สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

1. มีสิทธิยื่นกู้เงินกองทุนได้
2. มีสิทธิรับเงินปันผลเมื่อสิ้นปีบัญชี ตามจำนวนหุ้นที่มีอยู่
3. มีสิทธิออกเสียง เมื่อเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง
4. สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้านโดยเคร่งครัด และเข้าร่วมประชุมทุกครั้งเมื่อเรียกประชุม
5. สมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่มีอยู่ เพื่อแสดงความมีส่วนร่วมต่อกองทุน
6. ห้ามมีการซื้อขาย หรือโอนหุ้นให้กับผู้อื่นใด

ข้อ 10 การพ้นสภาพจากสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกได้จากคณะกรรมการกองทุน
3. มีคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อ 7
4. ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยเสียง 2 ใน 3 ของที่ประชุม

5. ผู้ที่ขาดสมาชิกภาพไปแล้ว 1 ปี อาจจะขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ได้
6. จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุนด้วยประการใด ตามมติของ คณะกรรมการกองทุน
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

ข้อ 11 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สิน หรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุน ทั้งในฐานะผู้กู้ หรือ ผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนได้ โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาอนุญาต และให้พ้นสภาพสมาชิกในวันที่ คณะกรรมการกองทุนอนุญาต

ข้อ 12 การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าจากผู้สมัครทั้งที่เป็นบุคคล และกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มองค์กรชุมชน เป็นราย ๆ ละ 10 บาท โดยจะต้องชำระในวันรับเข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 13 การกำหนดมูลค่าหุ้น หุ้น ๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละสิบบาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น ตามข้อ 9 5. และสามารถยื่นขอเพิ่มหุ้นได้ตลอด แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นที่มีอยู่

ข้อ 14 การชำระเงินค่าหุ้น สมาชิกสามารถชำระเงินค่าหุ้น ดังนี้-

1. ชำระเป็นเงินสด
2. ชำระโดยยินยอมให้หักเงินเดือนจากต้นสังกัด

ข้อ 15 เงินรับฝาก สมาชิกสามารถเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินสูงสุด ไม่เกิน 100,000.- บาท และจะถอนได้ไม่เกิน 1 ครั้ง ต่อเดือน โดยจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี

หมวด 4

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 16 สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 15 คน

ข้อ 17 คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการกองทุน
2. รองประธานกรรมการกองทุน
3. เลขานุการ
4. เสร็จญญิก
5. ผู้ตรวจสอบภายใน
6. ประชาสัมพันธ์

ข้อ 18 กองทุน ให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนคน มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการดำเนินงาน

ข้อ 19 กรรมการกองทุน มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบ 1 ปี นับจากวันที่กรรมการกองทุนเข้าดำรงตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนกำหนด กรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ภายใน 30 วัน

กรรมการกองทุน ซึ่งจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะต้องดำรงตำแหน่งเกินสองวาระไม่ได้

ข้อ 20 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามระเบียบวาดด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กำหนด

ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่

6. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
7. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
8. รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด หรือมอบหมาย

ข้อ 22 ประธานกรรมการกองทุนมีหน้าที่

1. เป็นประธานในการประชุม คณะกรรมการกองทุน
2. เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย
4. ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามระเบียบข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 23 ให้รองประธานกรรมการกองทุน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 24 ถ้าประธานกรรมการกองทุน และรองประธานกรรมการกองทุน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ 25 เற்றுฎีกองทุน มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุนรวมทั้งการจัดทำบัญชี ควบคุมค่าใช้จ่ายเงินกองทุนให้เป็นอย่างรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 26 เลขานุการกองทุน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จดและบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 27 ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่ คณะกรรมการกองทุน กำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 28 ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิก และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 29 คณะกรรมการกองทุน อื่น ๆ มีหน้าที่ตามที่ คณะกรรมการกองทุน กำหนดและมอบหมาย

ข้อ 30 คณะกรรมการกองทุน พันตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออกเมื่อได้รับอนุมัติ

หมวด 5 ระเบียบการประชุม

ข้อ 31 การประชุมใหญ่สามัญประจำปีจะประชุมปีละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็น ประธานจะเปิดประชุมเป็นพิเศษก็ได้

ข้อ 32 คณะกรรมการกองทุน ต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานจะเรียกประชุมมากกว่า 1 ครั้ง ก็ได้

ข้อ 33 การประชุมแต่ละครั้งต้องมี คณะกรรมการกองทุน เข้าร่วมประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมด จึงจะครบองค์ประชุม

ข้อ 34 การวินิจฉัยชี้ขาด ของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรณีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนน ได้หนึ่งเสียง

หมวด 6

การกู้ยืมเงิน

ข้อ 35 สมาชิกประสงค์จะขอกู้ยืมเงินกองทุน จะต้องยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง ว่าด้วยการกู้ยืมเงิน พ.ศ. 2544

ข้อ 36 การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุน ตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 37 อัตราดอกเบี้ย

1. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละหนึ่งต่อเดือน
2. ค่าปรับ กรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน หรือ 1.5 ต่อเดือน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับการผ่อนผันการชำระหนี้จาก คณะกรรมการกองทุนแต่ไม่เกิน 15 วัน

หมวด 7

การจัดสรรเงินกำไรสุทธิประจำปี

ข้อ 38 เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชี ตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว หากปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุน จะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 10
2. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 10
3. เป็นสวัสดิการแก่ผู้ยากไร้ คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านบุงในอัตราร้อยละ 20
4. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 20
5. เป็นค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
6. เป็นทุนสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
7. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 20

ข้อ 39 กองทุนจะจัดทำผลการดำเนินงานของกองทุนอย่างรอบคอบ และปิดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุน ให้สมาชิกทราบ

ข้อ 40 คณะกรรมการกองทุน จะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสนับสนุน เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกองทุน ทุก 4 เดือน และทุกกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และ งบดุล ในปีบัญชีที่ผ่านมา ภายใน 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

6. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิพฟ์โมเดล

อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ ได้สรุป รูปแบบการประเมินแบบ ชิพฟ์โมเดล ดังนี้ (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนัก มาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ,2544:90-91)

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนิน โครงการประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์โครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินโครงการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Impiementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

7. หลักวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีหลักวิชาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
(สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 :113-115) กล่าววว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบทสามารถร่วมในการตัดสินใจเพราะการมีส่วนร่วม

ของประชาชนนั้นเป็นรากฐานอันมั่นคงเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นถ้ามีโอกาสในการพัฒนาต้องให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความเจริญรุดหน้าและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องยึดหลักการร่วมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่มจะช่วยให้การพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

(จิรพรรณ กาญจนจิตรรา ,2529:123-124) กล่าวว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นความพยายามในการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในชุมชนให้ดีขึ้น มีความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง คือการทำให้คนภายในชุมชนมีความกินคืออยู่ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน โดยประชาชนจะต้องช่วยตนเองในการพัฒนาด้วยการเข้ามาคิดพิจารณา ตัดสินใจ และดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจ เพราะการพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ตัวประชาชนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนา

(จิรพรรณ กาญจนจิตรรา ,2529:123-124) กล่าวว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหาและเลือก โครงการของรัฐที่คนต้องการสำหรับแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้านชนบทของตนและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันในการดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ยัง ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้วยตนเองได้และให้ความสำคัญในการสนับสนุนประชาชนที่ยากจนให้ทั่วถึงมากที่สุด

(อ้อยทิพย์ เกตุเอม และคณะ , 2544 : 3) กล่าวว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์การและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ร่วมจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพเกี่ยวกับหน่วยงานมี โครงสร้าง นโยบาย การดำเนินงาน และใช้วิชาการ ให้บรรลุถึงเป้าหมายโดยใช้วิธีการที่ดีที่สุด ในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกกับคุณภาพของคนในหน่วยงาน

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,2526 : 203-203)

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจะเริ่มค้นได้นั้นต้องมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่คนอาศัยอยู่ ขณะเดียวกันการศึกษาที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะฝึก

ให้ประชาชนเห็นปัญหา ได้รู้จักกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและรู้จักร่วมมือกันทำงาน ตลอดจนการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและแนวคิดใหม่ไปประยุกต์ใช้ในชนบทเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชน

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช , 2529 : 501)

- การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการพัฒนาความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัย และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศในการปกครองต่อไป

(สุเทพ เชาวลิต , 2524 :15-20) กล่าวว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นขบวนการ กระบวนการ วิธีการ และแผนการในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นตามความต้องการของคนในชุมชนโดยประชาชนมีส่วนร่วมอย่างมีแผนและไม่ขัดต่อวัฒนธรรมชุมชน

2. ความเข้มแข็งของชุมชน มีหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(อ้อยทิพย์ เกตุเอม และคณะ ,2544:8) กล่าวว่า

- ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นชุมชนต้องมีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีต่อชุมชนทุกคนไม่เรื้อนรู้ มีพลังความคิดพลังสติปัญญาเพื่อการพึ่งตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาค่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต

(สรรเสริญ วงศ์ระอุ่ม,2544:142) กล่าวว่า

- ความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้นได้นั้นเราต้องเข้าไปกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความคิดในการสร้างประชาคมขึ้น โดยประชาคมต้องเกิดขึ้นเอง มีผู้นำเกิดขึ้นเอง และต้องใช้เวลาชุมชนใช้พลังปัญญาร่วมคิดร่วมทำหาศักยภาพของพื้นที่ว่าจะทำอะไรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ดูแลจัดการทรัพยากรและต้องติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และจังหวัดนครราชสีมา ,2537 : 22-30) กล่าวว่า

3. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ มีหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้เป็นการรวมตัวกันเป็นองค์กรในชุมชน หมู่บ้านและ ประสานเป็นเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและภาค เป็นการเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและเป็นขบวนการที่ชาวบ้านเป็นผู้กระทำ

(กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย , 2540 : 67) กล่าวว่่า

- เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ เป็นการให้ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันซึ่งมีทั้งที่ ประสบความสำเร็จ และที่ประสบปัญหา มีการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้โดยการ ตำรว่งว่า มีกลุ่มชาวบ้านอยู่ที่ไหน ทำอะไรกันอยู่ และมีความสามารถในการบริหารงานอย่างไร ใน ขณะเดียวกันต้องรู้ว่ากลุ่มชาวบ้านนั้นมีปัญหาอะไร ข้อจำกัด อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมอะไร บ้าง และจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานแบบพึ่งตนเองของชุมชนได้

(มนตรี ศรีไพศาล , 2542 : 72-75) กล่าวว่่า

- Peter M. Senge ได้เสนอหลักการสำคัญของเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ 5 ประการดังนี้

1. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ต้องมีการคิดอย่างเป็นระบบ คือการศึกษาทำความเข้าใจอย่างเป็นระบบ มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ของตนอย่างถ่องแท้ มีเป้าหมาย มีวิสัยทัศน์ร่วม และเรียนรู้จากกันและกัน

2. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ทุกคนในชุมชนต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ คือทุกคนที่ทำหน้าที่ของตนมีความเข้าใจในงานตามความรับผิดชอบของตนอย่างถ่องแท้

3. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ชุมชนต้องเป็นแบบจำลองในใจ คือ แต่ละคน มองเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากคนละมุมมองก็จะเห็นภาพไม่เหมือนกัน มีแบบจำลองในใจที่ไม่เหมือนกัน เราควรจะสร้างความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ให้ดี และเชื่อมโยงความเข้าใจเป็นแบบจำลองในใจสำหรับการวิเคราะห์ในเรื่องนั้นๆ

4. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ต้องมีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือความสัมฤทธิ์ ผลขององค์กรไม่ว่าจะระดับใดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

5. เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ต้องมีการเรียนรู้ร่วมกัน คือ ในแต่ละองค์กรนั้น พึงมีการเรียนรู้ที่เรียนรู้จากกันและกันร่วมกันทุกคนให้มีเป้าหมายเดียวกัน วิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความเชี่ยวชาญหลายด้าน

4. ประชาคม มีหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องดังนี้

(อ้อยทิพย์ เกตุเอม และคณะ , 2544:1-2) กล่าวว่า

- ประชาคม คือ การที่ประชาชนทุกคนมาพบปะรวมตัวกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่าอุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ สาธารณะหรือชุมชน ผู้เข้าร่วมทุกคนจะต้องช่วยกันค้นหาข้อมูล ให้ข้อมูล ประสพการณ์ ความคิด และค้นหาความคิดกลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ประมวลความคิดรวบยอด สรุป ร่วมรับผิดชอบ การจัดการแลกเปลี่ยนในเวทีให้เป็นไปตามกำหนด รวมทั้งช่วยกันกำหนดกิจกรรมที่เป็น ความคิดเห็นร่วมมอบหมายภารกิจนำไปสู่การปฏิบัติ

(กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย , 2540 : 67) กล่าวว่า

- ประชาคม เป็นเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหารือ แก้ปัญหาของชุมชน เอง วางแผนจัดทำ โครงการและการแสวงหางบประมาณ ในลักษณะแบบ คิดเอง ทำเอง ระหว่าง เพื่อนด้วยกัน โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ คอยเสริมความช่วยเหลือ แล้วขยายเป็นเวทีประชาคม อำเภอ จังหวัด ต่อไป

(ทีมงานบูรณะสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และสมาคมพัฒนา สังคม, 2544:7-8) กล่าวว่า

- ประชาคม หมายถึงคนจำนวนมากพอสมควรที่มีความหลากหลายแต่มาร่วมตัว กัน เพราะมีวัตถุประสงค์ร่วมกันและเป็นการร่วมตัวกันอย่างต่อเนื่อง คือมีกิจกรรมเกี่ยวพัน เกี่ยว ข้อง ผูกพันกันอย่างต่อเนื่อง ทำกิจกรรมที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกันมีการผสมผสานความคิด ความพยายามช่วยกันคิด ช่วยกันสร้างสรรค์ ช่วยกันติดตาม ช่วยกันประเมิน รวมทั้งช่วยกันติ ช่วย กันวิจารณ์จะช่วยให้ผลที่ออกมานั้นอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการที่คนหลากหลาย จำนวนมากพอสมควรมาทำอะไรด้วยกัน พลังที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การแก้ปัญหา หรือสร้างประ โยชน์ให้กับทุกคน

5. การพัฒนาที่ยั่งยืน มีหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(อ้อยทิพย์ เกตุเอม และคณะ , 2544 : 14) กล่าวว่า

- การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ตามความจำเป็น ในปัจจุบัน และสามารถรองรับความต้องการ และ/หรือความจำเป็นในอนาคต นอกจากนี้จะต้อง ครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากร ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่น เป็นการ พัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริงภายในระบบนิเวศน์วิทยาที่สามารถจะรองรับ การดำเนินชีวิต แต่ทั้งนี้จะต้องพัฒนาไปควบคู่กับเศรษฐกิจแบบยั่งยืน

(สรรรเสริฐ วงศ์ชะอุ่ม , 2544 : 105) กล่าวว่า

- การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการประมวลความคิดเห็นของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม มีความเห็นร่วมกันว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความอยู่ดีมีสุขและมีค่านิยมที่ยึดหลักทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีระบบคุ้มกันที่ดีและมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการสร้างให้มีคุณธรรมและซื่อสัตย์

(สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542 : 212-215) กล่าวว่า

- การพัฒนาที่ยั่งยืน ความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือการเอื้อโอกาสให้บุคคลได้ใช้ศักยภาพของคนที่มืออยู่หรือที่จะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถหมายรวมถึงกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้คนมีการเรียนรู้ มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างอยู่ดีมีสุข มีศีลธรรมและจริยธรรมและตระหนักในความสำคัญของวิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ไม่ทำลายธรรมชาติและ

- สิ่งแวดล้อม โดยมีลักษณะ ดังนี้

1. . การใช้ปัญญาแก้ปัญหาที่สาเหตุ
2. การพัฒนาที่เน้นความเรียบง่ายมีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับ ภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. การพัฒนาบนหลักการพึ่งตนเองอย่างพอเพียง
4. กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติ มีการทดลอง และปรับปรุงให้ดีขึ้น
5. การเปลี่ยนอย่างเป็นลำดับ / ขั้นตอนและครอบคลุมวิถีชีวิตทุกด้าน
6. การพัฒนาจิตใจที่มีอยู่เดิมและความช่วยเหลือจากภายนอก
7. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
8. จุดเริ่มต้นจากความเชื่อมั่นและขยายผลด้วยตัวอย่างความสำเร็จ
9. แนวทางการพัฒนาที่เปี่ยมด้วยพลังแห่งการมอง โลกในแง่ดี

การพัฒนาที่ยั่งยืน (พระธรรมปิฎก, 2535:59-79) กล่าวว่า

- การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่สนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะสนองความต้องการของเขาเอง การประนีประนอมคือ การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรมเสียหาย และทรัพยากรไม่ร่อยหรอและการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ นโยบายที่สนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน โดยไม่ต้องทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคต

6. ธุรกิจชุมชน มีหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภာสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย ,2545:6-11) กล่าวว่า

- ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมดโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆมีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริหารที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ธุรกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ช่วยให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน การหมุนเวียนของเงินทุนภายในประเทศ มีการบริหารงานที่อิสระ ใช้เงินลงทุนไม่มาก การทำธุรกิจชุมชนจะให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง

(ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ,2542:189-191) ได้แบ่งธุรกิจชุมชนออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เศรษฐกิจชุมชน
2. ธุรกิจชุมชน
3. บริษัทชุมชน

แต่ในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ขอศึกษาเจาะลึกเรื่องธุรกิจชุมชน

- ธุรกิจชุมชน คือกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ต้องการได้กำไร จะต้องพิจารณาจากปัจจัยการผลิต (ที่ดิน ทุน แรงงาน) หรือองค์กรแห่งธุรกิจนั้นเป็นของชุมชนหรือไม่ ชุมชนมีอำนาจมากน้อยแค่ไหนในการควบคุมและการครอบครอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน และกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นของชุมชน

สำหรับในประเทศไทยมีธุรกิจชุมชน 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่จดทะเบียนดำเนินการตามกฎหมายของทางราชการ ได้แก่ สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรต่างๆ
2. ประเภทที่ชาวบ้านและชุมชนจัดตั้ง ทำโดยไม่มีการจดทะเบียน ไม่อิงระเบียบของทางราชการ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศตามเขตชนบท กลุ่มนี้มีจำนวนน้อย กล่าวคือกลุ่มการผลิตและกลุ่มการค้า ซึ่งมักมีฐานธุรกิจอยู่ที่งานหัตถกรรม และงานแปรรูปเกษตรอย่างง่าย

7. ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

● กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วนำมาคิดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

1. บัญชีเงินฝากกองทุน
2. รายรับและรายจ่ายของกองทุน
3. สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อ คณะอนุกรรมการสนับสนุน เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน กองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปีพร้อมแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุลบัญชีในปีที่ล่วงมาภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นสุดปีบัญชี

(สำนักบัญชีและตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง, 2544 : 4-9) กล่าวว่า

การจัดทำบัญชีกองทุน อย่างน้อยต้องมีสมุดบัญชี ทะเบียนและรายงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สมุดบัญชีเป็นสมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียดการรับและการจ่ายเงินกองทุน ประกอบด้วยสมุดบัญชีรายรับรายจ่าย สมุดบัญชีเงินฝากตั้งจะสะสมหุ้น สมุดบัญชีรายรับ เป็นสมุดการรับเงินทุกกรณีที่จะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดรายรับเพื่อบันทึกความคุ้มค่าการรับเงินสดและรับเงินทุกกรณี สมุดบัญชีรายจ่ายเป็นสมุดที่บันทึกการจ่ายเงินสดและเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารส่วน สมุดบัญชีเงินฝากตั้งจะสะสมหุ้นจะเป็นสมุดการรับเงินจากสมาชิกกองทุน

2. ทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนคุมค่าของหุ้นที่บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้มาขึ้นค่าของหุ้นเพื่อสรุปวงเงินที่ขอหุ้นและวงเงินที่คณะกรรมการให้หุ้นในแต่ละเดือนแต่ละปี

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , 2545 :1-35) กล่าวว่า

การบัญชี คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่ สรุปผล ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจการตามปกติมากกว่าตามหลักวิชา แต่ยังคงบันทึกการตามหลักสมุดบัญชีคู่ หมวดหมู่ทางบัญชี มี 5 หมวดคือ

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดเงินกองทุน
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

การปิดบัญชีประจำเดือน

เมื่อต้องการปิดบัญชีงบการเงิน มีวิธีการจัดทำดังนี้

1. รวมเงินทุกช่องบัญชี (ยกเว้นช่องคงเหลือไม่ต้องรวม)

ช่องยอดคงเหลือบัญชีเงินฝากธนาคาร เท่ากับ ยอดรวมช่องฝาก หัก ยอดรวมของช่องถอน

ช่องยอดคงเหลือของบัญชีลูกหนี้ เท่ากับ ยอดรวมของช่องอนุมัติ หัก ยอดของช่องชำระคืน

2. ให้หาค่าไร หรือขาดทุน โดยนำยอดรวมของช่องรายได้เปรียบเทียบกับช่องค่าใช้จ่าย

ในกรณีที่รายได้ มากกว่า ค่าใช้จ่ายแสดงว่า กำไร

ในกรณีที่รายได้ น้อยกว่า ค่าใช้จ่าย แสดงว่า ขาดทุน

เมื่อสรุปได้ว่า กำไร หรือขาดทุน แล้วให้ขีดเส้นใต้ ปิดช่องค่าใช้จ่ายและรายได้

- 3.ให้นำยอดกำไร หรือขาดทุน ใส่ไว้ในช่องกำไรสะสม ดังนี้

ถ้ามีกำไร แสดงว่า กำไรสะสมจะเพิ่มขึ้น

ถ้าขาดทุน แสดงว่า กำไรสะสมจะลดลง ดังนั้นต้องใส่วงเล็บ () เพื่อแสดงการลดลงของ

กำไรด้วยหรือสามารถแยกช่องกำไรสะสม ออกเป็น สองช่อง โดยให้เป็นช่องกำไรกับช่องขาดทุน สุทธิแทนการใส่วงเล็บก็ได้

4. ให้รวมยอดระหว่างบรรทัดรวมกับบรรทัดกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ แล้วขีดเส้นใต้ของเส้นแสดงการปิดบัญชี

5. ให้ข้อสรุปว่ายอดรวมของหมวดสินทรัพย์ทั้งสิ้นเท่ากับหมวดหนี้สิน บวก กองทุนหรือไม่ถ้าเท่ากันสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บันทึกรายการครบถ้วนและอาจถูกต้อง ถ้าไม่เท่ากันแสดงว่าการบันทึกรายการไม่ครบถ้วน

การปิดบัญชีประจำปี

เมื่อสิ้นปีจำเป็นต้องปิดงบการเงินประจำปีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานในแต่ละปี ข้อมูลที่จะต้องนำมาใช้ในการปิดบัญชีประจำปีคือ

1. ตารางสรุปรายได้และค่าใช้จ่ายสิ้นปี
2. ตารางบันทึกรายการที่ปิดบัญชีเรียบร้อยประจำเดือนธันวาคม

(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ,2545 :142-154) กล่าวว่่า

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน : งบการเงิน เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงาน งบการเงินที่สำคัญที่สมาชิกหมู่บ้านควรจัดทำ ได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุน

งบดุล หมายถึง รายงานทางการเงินที่แสดงฐานะทางการเงินของกิจกรรมอันประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันใดวันหนึ่ง โดยทั่วไปจะแสดง ณ วันสิ้นงวดบัญชี

งบกำไรขาดทุนหรืองบรายได้ หมายถึง รายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการภายในรอบระยะเวลาของการดำเนินงานว่า กิจการมีรายได้ ค่าใช้จ่าย

การบันทึกรายการบัญชี จะใช้ระบบบัญชีคู่ คือ ทุกรายการที่เกิดขึ้นเมื่อทำการวิเคราะห์แล้วจะนำไป บันทึกบัญชีสองด้านเสมอคือ ด้านเดบิต และด้านเครดิต

การปิดบัญชีและการทำงบการเงิน หมายถึง การโอนยอดดุลของบัญชีประเภทรายได้และค่าใช้จ่ายไปยังบัญชีกำไรขาดทุนซึ่งหมายถึงบัญชีรายได้คงเหลือก่อนหักค่าใช้จ่ายในกรอบครัวสำหรับบัญชีประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นจะหายออกคงเหลือ เพื่อยกไปในงวดถัดไปโดยไม่มีการปิดบัญชี ก่อนการปิดบัญชีและการหายออกคงเหลือของบัญชีที่ยังไม่ได้ปิด กิจการควรผ่านรายการบัญชีที่บันทึกขึ้นตอน ไปยังบัญชีแยกประเภทเพื่อเป็นการหายออกดุลของบัญชีแยกประเภทแล้วบันทึกรายการบัญชีและผ่านรายการปิดบัญชีที่บันทึกแล้ว ไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

การทำงบการเงิน เมื่อกิจการปิดบัญชีและหายออกคงเหลือของบัญชีที่ยังไม่ได้ปิดแล้ว ลำดับต่อไปคือการจัดทำงบการเงินซึ่ง ได้แก่ งบกำไรขาดทุน และงบดุล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านนุ่ง ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม เป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับชีพพีทโมเดล (CIPP Model) กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (2545) ชุควิชาสารนิพนธ์. ชุคการเรียนการรู้ด้วยตัวเอง. กรุงเทพฯ : ระบุว่าประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการพัฒนาที่ผ่านมามาความเข้มแข็งของชุมชน

วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1. **Contingency Mode** เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนาโดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจของ ชุมชน ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผน โครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า...แล้ว.....”

2. **Congruence Mode** เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้ขอู้ เช่น นโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ เงินกองทุน 1 ล้านบาท บัณฑิตกองทุน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้ขอู้ เช่น การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน ได้แก่ การรับสมัครสมาชิก การหมดหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิก เป็นต้น กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ขั้นตอนการขอู้ การคัดเลือกผู้ขอู้ การโอนให้เงินผู้ขอู้ การชำระหนี้ เป็นต้น การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรร ผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ขอู้ และหน่วยระบบของการดำเนินกิจการของผู้ขอู้แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินผู้ตามกำหนดกองทุนสะสม การใช้เงินตาม วัตถุประสงค์ ทิศนคติของชุมชนต่อกองทุน การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองความเข้มแข็งชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด

2. ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด

กลุ่มตัวอย่าง (Simple or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลผลิตการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมี องค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามคั้ม อาชีพ อายุ เพศ ศาสนาและการศึกษา ฯลฯ

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน 30% ของประชากรทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน ประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บ้านนุง ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

| | | | |
|--|-------|--------|----|
| คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน | จำนวน | 15 | คน |
| สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน | จำนวน | 600 | คน |
| สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ | จำนวน | 137 | คน |
| สมาชิกทั่วไป | จำนวน | 463 | คน |
| ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน | จำนวน | 20,866 | คน |

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้ในการหาคำตอบของปัญหาที่ต้องเป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับลักษณะและโครงสร้างของที่กำลังศึกษา

การเกิดกองทุน

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|--|---|
| 1. การมีกองทุนหมู่บ้าน | <ul style="list-style-type: none"> - มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด |
| 2. การมีการความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน | <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ - อื่น ๆ ใน บร. 3 |
| 3. ทักษะคนที่มิต่อกองทุนหมู่บ้าน | <ul style="list-style-type: none"> - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้ - อื่น ๆ ใน บร.3 |
| 4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน |
| 5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุน - อื่น ๆ ในรายงาน บร. 2 |

การมีระบบบริหารกองทุน

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|------------------------------------|--|
| 1 คณะกรรมการบริหารกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน |
| 2. ระเบียบการบริหารกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ |
| 3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร | <ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก |
| 4. การคัดสรรเงินกู้ | <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการกู้และขอทุน - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับวงเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ |

การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|--|--|
| 1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง | <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง |
| 2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง | <ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้ |
| 3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง | <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง |
| 4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง | <ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ |
| 5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น | <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น |
| 6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น | <ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานของผู้กู้ |

การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|--|---|
| 1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของ กอง ทุนโดยรวม | <ul style="list-style-type: none"> - มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้ที่ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง |
| 2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของของผู้กู้แต่ละคน | <ul style="list-style-type: none"> - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน |

การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|---|--|
| 1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด | <ul style="list-style-type: none"> - สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนของประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า |
| 2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ | |
| 2.1 ทุนด้านการเงิน | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน |
| 2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน |
| 2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน - โบราณวัตถุ |
| 2.4 ทุนทางปัญญา | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน |
| 3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้ | |
| 3.1 การเกษตร | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ผู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน |
| 3.2 ค้าขาย | |
| 3.3 การบริการในชุมชน | |
| 3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน | |
| 3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ | |

ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|------------------------------------|--|
| 1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน | - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด |
| 2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน | - จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน |
| 3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน | - จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน |

ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|--|--|
| 1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน | - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน |
| 2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน | - จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจ |
| 3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน | - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน |

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|---|--|
| 1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน | <ul style="list-style-type: none"> - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน |
| 2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน | <ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน |
| 3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน | <ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ |

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|---|---|
| <p>ความเข้มแข็งของชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความสามัคคี 2. มีความซื่อสัตย์ 3. ยกย่องคนทำดี 4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม 6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร 9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก 10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก | <p>- ลักษณะค่าของค่าบนตัวแปรใน บร.2</p> |

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

| ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|-----------------------------|---|
| <p>ความเข้มแข็งของชุมชน</p> | <p>- สรุประยะต้นต่าง ๆ ตามทัศนคติประชาชนในชุมชน ตามแบบรายงาน บร.7</p> |

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบในการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ขอกู้
 2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ขอกู้แต่ละราย
- รายการตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ขอกู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ
 - ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร
- ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทนอก ประกอบไปด้วยตัวแปร

ดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
 2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
 3. ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ
 4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นในชนบท
 7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน

แปรดังนี้

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัว

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
 3. วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน
 4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน
 5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุน
 - 2.4 การประชาสัมพันธ์
 - 2.5 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.6 การเตรียมความพร้อม : สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
 - 2.7 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
3. ตัวชี้วัดของกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
 - 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
 - 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
 - 3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - 3.4.1 การรับสมัครสมาชิกกองทุน
 - 3.4.2 การหมคหรือฟื้นฟูสภาพของสมาชิกกองทุน
 - 3.4.3 ประเภทของสมาชิกกองทุน
 - 3.4.4 การทำทะเบียนสมาชิกกองทุน
 - 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการขอกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
 - 3.5.1 ขั้นตอนการขอกู้
 - 3.5.2 การคัดเลือกผู้ขอกู้
 - 3.5.3 การโอนเงินผู้ขอกู้
 - 3.5.4 การรับชำระหนี้สิน

- 3.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้
 - 3.6.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.6.2 การช่วยเหลือตลาด
- 3.7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- 3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 3.9 การจัดสรรผลประโยชน์
- 3.10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน
- 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 จำนวนผู้ขอู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน
 - 4.1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 - 4.1.5 ยอดชำระที่มีการชำระคืน
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้ขอู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
 - 4.3.2 เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 4.3.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
 - 4.3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ขอู้แต่ละราย ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. ความยากจนของประเทศ
 2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
 3. สถานะการขาดดุลการค้าของประเทศ
 4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
 7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ
 - ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน การทำมาหากินของประชาชนในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 2. เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
 3. วัฒนธรรมและประเพณี
 4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
 5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. ความรู้ความสามารถของผู้ซื้อและผู้ประกอบการ
 2. ทรัพย์สินของผู้ซื้อและผู้ประกอบการ
 3. หนี้สินของครอบครัว
 4. อาชีพหลักของผู้ซื้อ
 5. รายได้ของครอบครัว
 6. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
 7. สมาชิกในครอบครัว
 8. สภาพการอยู่อาศัย

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 2. จำนวนลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
 4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 6. จำนวนแรงงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 2. การขาดขาดที่ตี
 3. การหาวัตถุดิบที่ดี
 4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
 5. การใช้จ่ายเงินกู้
 6. การหาความรู้เพิ่มเติม
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้ขอกู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 ผู้ขอกู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้ขอกู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้ขอกู้มีการพึ่งพาตนเอง
 - 4.3.2 ผู้ขอกู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ขอกู้แต่ละรายต้องตั้งเงินกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น

เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ขอกู้ชำระคืนก็จะส่งไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบมีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง
2. เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาค้นคว้าที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เช่น บร.1 – บร.12

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกต หมายถึง การเฝ้าติดตามดูอย่างเอาใจใส่ ดูความเป็นไปและเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ต้องการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิดในระยะเวลาที่กำหนดไว้ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต เพื่อใช้ในการวิจัยสังคมศาสตร์นั้น มุ่งที่จะได้ทราบความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การสังเกตอาจนำมาใช้ได้ทั้ง ก่อนการวิจัย ระหว่างทำการวิจัยและภายหลังการวิจัย

- การสังเกตก่อนทำการวิจัย จะช่วยให้ทราบถึงภูมิประเทศ หรือลักษณะ ทั่วๆ ไปของหมู่บ้านและชุมชน เป็นการช่วยให้ร่างสมมุติฐานได้รัดกุมยิ่งขึ้น
- การสังเกตระหว่างทำการวิจัย เป็นการเก็บข้อมูลกับวิธีอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น

- การสังเกตหลังการวิจัย เพื่อสอบถามหรือตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลที่เก็บโดยวิธีอื่น หรือทดสอบความแม่นยำของข้อมูล หรือข้อสรุปจากการศึกษาว่าถูกต้องกับความเป็นจริงเพียงใด

รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งได้ 2 แบบ คือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การรับชำระเงินค่าน้ำหรือคอกเบี้ยของสมาชิก

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังในภายหลัง

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร.1 – บร.12

3. แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีทั้งให้เขียนตอบ กรอกข้อความสั้นๆ หรือตอบยาวๆ รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ

ก. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close From Questionnaire) จะมีข้อคำถามและคำตอบให้เลือกตอบโดยมีตัวเลือกตอบ 2–3 ข้อ เช่น บร.2

ข. แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened From Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร.3

ค. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 13) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม (แบบสัมภาษณ์นอกเหนือจากบร.ต่างๆ)

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. คือ แบบรายงาน 1 – แบบรายงาน 12 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย เพราะผู้วิจัยสามารถถามคำถามจากแบบ บร. ได้เลย เช่น แบบ บร.1 สัมภาษณ์เรื่องของบริบทชุมชน ผู้วิจัยก็จะถามตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ใครเป็นผู้ก่อตั้ง อาชีพของประชากร แหล่งน้ำ ในหมู่บ้านมีเครื่องสาธารณูปโภคครบหรือเปล่า เป็นต้น

2. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ที่ลักษณะคล้ายคลึงกันหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน มาร่วมแสดงความคิดเห็นหรือ แนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การประชุมเพื่อเลือกตั้งประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกตอยู่ภายนอกและทำการบันทึกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาสิ่งที่ภูมิปัญญา ภูมิปัญญา ความฝัน ความต้องการในอนาคต (กระบวน (AIC หรือ FSC) สรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของชุมชน โดยใช้เวทีประชาชนเป็นสื่อกลางในการเก็บข้อมูลอีกทางหนึ่ง

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ ผู้สังเกตเข้าไปร่วมอยู่หรือกลุ่มบุคคลที่จะสังเกตเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น

- ผู้สังเกตต้องการสังเกตความสัมพันธ์ ก็อาจเข้าไปเป็นสมาชิกของ หมู่บ้านเพื่อสังเกตชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ผู้วิจัยทำการวิจัยอยู่

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้วิจัยอยู่วงนอกกลุ่มผู้ถูกสังเกต กระทำตนเป็นบุคคลภายนอก โดยไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มที่ผู้วิจัยทำการสังเกตอยู่ เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่ออนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิก ผู้วิจัยจะให้กรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้สังเกตอย่างละเอียด แล้วทำการบันทึกไว้แล้วนำบันทึกในการประชุมมาให้ผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาและทำการบันทึกเก็บไว้เป็นหลักฐาน

การสังเกตทั้งสองประเภทนี้อาจทำได้ 2 กรณี คือ

ก. การสังเกตแบบไม่มีเค้าโครงกำหนดล่วงหน้า (Unstrured Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเรื่องไว้เป็นการเฉพาะให้แน่นอนลงไปว่า จะสังเกตอะไรบ้าง แบบนี้เหมาะแก่การสำรวจสภาพทั่วไปในระยะแรกๆ ที่ ผู้วิจัยยังไม่มีภูมิหลังในเรื่องของหมู่บ้านและชุมชนนั้นมากพอที่จะกำหนดเรื่องเฉพาะได้ จึงต้องการสังเกตแบบไม่มีเค้าโครงแน่นอนไปสักระยะหนึ่ง เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ ไปแล้ว จึงจำกัดขอบเขตของข้อมูลที่จะสังเกตโดยเค้าโครงแน่นอนต่อไป

ข. การสังเกตแบบมีเค้าโครงล่วงหน้า (Structured Observation) เป็นการสังเกตที่กำหนดเรื่องที่จะสังเกตไว้ล่วงหน้าและจะไม่สังเกตสิ่งอื่นใดที่นอกเหนือไปจากสิ่งที่กำหนดไว้ การสังเกตประเภทนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อรู้ผลแน่นอนแล้วว่า พฤติกรรมที่ต้องการสังเกตจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ในระยะเวลาที่คาดหมายไว้ เช่น ความสัมพันธ์และความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน ผู้วิจัยอาจออกแบบรายการข้อความที่สรุปเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นหรืออาจใช้แบบ บร. ช่วยในการสังเกต จึงนับว่าเป็นวิธีที่สะดวกและแน่นอนขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ ตลอดจนการสังเกตการณ์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพ เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ผลการวิเคราะห์โครงการเป็นดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดความยากจนและความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชน สถานะความยากจนซ้ำซากอันเนื่องมาจากการกระจายรายได้และความเจริญไม่เท่าเทียมกันของประเทศ ทำให้กลุ่มประชากรระดับรายได้ต่ำยังมีอัตราส่วนรายได้ต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มรายได้สูง เกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ยากจนอยู่ เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขาดหลักประกันราคา ผลผลิตต้องผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งมีอิทธิพลมาก ทำให้รายได้น้อยลงไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายด้าน สถาบันการเงินต่างๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก รัฐบาลไทยพยายามจะกู้วิกฤติในขณะนั้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งในประเทศในรูปของการจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล และกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF)

ในขณะเดียวกันได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกตามสัญญาเงินกู้ ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในชนบท โดยการฟื้นฟูวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวน

มาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ยากจน แต่รัฐบาลก็พยายามจัดหาแหล่งเงินเข้ามาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้มีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพดีขึ้น

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมานั้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (บรรเทาความยากจน) ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ 3 โครงการ (เอกสารประกอบการปฐมนิเทศนักศึกษาประกาศนียบัตร 2544 : 2 - 3) คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหายากจน (กข.คจ.)

เป็นโครงการที่มุ่งให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการสนับสนุนเงินทุนให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย กรรมการหมู่บ้านจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเงินของหมู่บ้านดังกล่าว ครัวเรือนที่ยากจนซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อคนต่อปี จะมีสิทธิยืมเงินทุนเพื่อไปดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเองซึ่งโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีผลผลิตในหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่ง

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่การสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาร่วมส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่น มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกระดับของภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาช่วยในด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฟื้นฟูจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นและนำมาปรับปรุง คิด พัฒนา ให้เป็นงานที่สร้างผลผลิตร่วมกัน เกิดรายได้ในชุมชน เกิดแนวคิดของชุมชนที่เป็นอิสระ ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านละ 100,000 บาท ในเขตสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นโครงการที่จัดเงินทุนหมุนเวียนให้แก่หมู่บ้านละ 100,000 บาท เพื่อให้กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรผู้ยืม สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจในเขตสภาพตำบล ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอโครงการเพื่อผู้ยืมเงินมาลงทุน โดยผู้ยืมหรือกลุ่มผู้ยืมจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบงบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน ซึ่งต้องมีแผนการชำระเงินคืนด้วย การกู้ยืมเงินลงทุนนี้จะต้องผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย การดำเนินงานจะต้องผ่านกระบวนการของเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้าน ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการนี้จะมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การกู้ยืม ตลอดจนถึงกระบวนการคืนเงินกู้ยืมหรือการผัดผ่อนการชำระหนี้ กระบวนการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทำบัญชีในนามบัญชีเงินทุน โครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาพตำบล ซึ่งจะมีระเบียบการเบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ประชาชนในตำบลต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนาในกลุ่มกันยากจนในเมืองและชนบท โดย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กยากจนในเมืองและชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรทุนเล่าเรียน การให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสในการส่งเด็กเข้าเรียนต่อและการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
2. ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อระดมทุนในท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน
3. ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดให้เหมาะสม และขยายบริการสังคมให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคในสังคมเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคเอดส์และการป้องกันปัญหาหมอกพิษ
4. ส่งเสริมให้คนในชนบทโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางได้

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ธุรกิจ SME เป็นกิจการที่ครอบคลุมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ถึงจะมีขนาดการลงทุนไม่สูงมากนักแต่มีผลทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ และช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในการผลิตต่อจากธุรกิจขนาดใหญ่ และภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอีกด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ข้อมูลว่า ขณะนี้ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจประมาณ 850,000 กิจการ และกว่า 99.7% จัดให้อยู่ในกลุ่ม SMEs โดย 40% เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากที่อยู่นอกระบบและไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประมาณ 30% ของวิสาหกิจไทยมีการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ รวมทั้งได้นำวัตถุดิบภายในประเทศมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นมา การช่วยเหลือ SMEs อย่างจริงจังเกิดขึ้นตั้งแต่ประเทศประสบภาวะวิกฤตในปี 2540 แต่ทำแบบไร้แบบแผน จึงต้องพยายามเรียนรู้แนวทางจากประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบ เพราะญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อ SMEs มานานแล้ว โดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารที่ให้บริการด้านการเงินแก่สหกรณ์ SMEs และการจัดตั้งรูปแบบอื่น ๆ มาตั้งแต่ปี 2476 หลังจากนั้นไม่นานเริ่มให้บริการสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดเล็กและสินเชื่ออื่น ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลทั่วไป ที่ไม่สามารถได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินเอกชน ซึ่งเป็นสินเชื่อระยะยาวที่มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ถึงขนาดกำหนดพ.ร.บ. เกี่ยวกับ SMEs มานานกว่า 30 ปีแล้ว

สำหรับประเทศไทยกำลังตื่นตัวและให้ความสำคัญกับธุรกิจ SMEs เพราะเชื่อมั่นว่าน่าจะกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศให้ฟื้นขึ้นมาได้ ซึ่งมีผู้ประกอบการหลายรายที่มีความสามารถและมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องแหล่งเงินทุนที่จะนำมาขยายกิจการให้ดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการที่อยู่ตามต่างจังหวัดห่างไกลจากข้อมูลข่าวสาร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเจาะเข้าไปให้ถึงกลุ่มผู้ประกอบการให้มากที่สุด เพื่อเก็บข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ นำมาแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป

บทบาทและความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) เมื่อปี 2541 ได้วางแผนพัฒนาประเทศด้วยการใช้กลไกของการพัฒนาประเทศ โดยการใช้กลไกของผู้ประกอบการรายเล็ก ด้วยการประกาศส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ที่มีการกำหนดความช่วยเหลือของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสรุปผล การประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการในการพัฒนา และให้มีการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลาง และ

ขนาดย่อม ตามข้อเสนอร่วมกันของกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลังตามมติคณะรัฐมนตรี มีข้อสรุปที่เป็นขบวนการสนับสนุน SMEs อย่างชัดเจน 4 เรื่องได้แก่

1. ส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มนี้
2. เน้นการพัฒนา SMEs อย่างถาวร
3. เน้นนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน โดยไม่ขยายกรอบความช่วยเหลือไปถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่
4. สร้างระบบเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนในทุกด้าน
การที่รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุนกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจังนั้น
เนื่องมาจาก SMEs เป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศมากมาย เช่น
 1. เป็นแหล่งจ้างงาน
 2. เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ
 3. สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
 4. เพิ่มพูนวัตถุดิบในประเทศ
 5. ได้รับผลกระทบจากวิกฤตน้อยเพราะ SMEs สามารถปรับตัวในเรื่องของการผลิตได้ดีกว่า ใช้นทุนน้อยกว่า ที่สำคัญ SMEs ส่วนหนึ่งคือการประกอบการด้านการเกษตร
6. สร้างรายได้ให้ประเทศ เนื่องจากสินค้าหลายประเภทสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ โดยมีการสำรวจคร่าว ๆ พบว่าร้อยละ 50 ของอุตสาหกรรมส่งออกของไทยมาจากภาคการผลิตของผู้ประกอบการใน SMEs รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้ประกอบการที่กู้เงินตราต่างประเทศ ทำให้ไม่มีภาระหนี้สินต่างประเทศเหมือนผู้ประกอบการรายใหญ่

แนวนโยบายและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมรวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางเป็นภารกิจหลักของการส่งเสริมอุตสาหกรรมมีนโยบายหลัก 3 ข้อ

1. ยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบการของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 1.1 เร่งรัดพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการแก่บุคลากรอุตสาหกรรม
 - 1.2 ขยายการให้บริการสินเชื่อ และร่วมมือประสานงานกับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น
 - 1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดย่อมชั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าให้แก่อุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ

1.4 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยสร้างสัมพันธ์ทางการผลิต การค้า การลงทุนทั้งในระดับต่างประเทศ และในประเทศ

1.5 สนับสนุนด้านให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยี การเงิน การตลาด และการจัดการ เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ส่งเสริมในการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ไปสู่ภูมิภาคชนบทให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

2.1 ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระขึ้นในท้องถิ่นและชนบท โดยเร่งดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทอย่างครบวงจร

2.2 ประสานการดำเนินงานกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 ดำเนินโครงการบ่มเพาะ/อนุบาล (incubation) อุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างเต็มรูปแบบ

2.4 ส่งเสริมงานรับช่วงการผลิตจากโรงงานใน ส่วนกลางและในเมืองไปสู่ชนบท

3. พัฒนาสมรรถนะของการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็ง และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3.1 เร่งรัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2 เร่งปรับปรุงแก้ไขระบบการทำงาน และการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิภาพ

3.3 พัฒนาเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศเพื่อการบริหารงานให้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการแก่ภาคอุตสาหกรรม

3.4 พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความสามารถในการเสนองาน และส่งเสริมอุตสาหกรรมในเชิงรุก

3.5 ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศในการดำเนิน โครงการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรม

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศและความเดือดร้อนของการเป็นหนี้สินของประชาชน

ในปัจจุบันปัญหานี้มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยนับตั้งแต่ปลายปี 2540 ทำให้ภาครัฐต้องใช้นโยบายการคลังเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ กลไกหลักของนโยบายการคลังดังกล่าว คือ การดำเนินนโยบายขาดดุลการคลังของรัฐบาล เพื่อนำรายจ่ายจากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ไปใช้ในโครงการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินและ โครงการเพื่อเสริมฐานรากของการพัฒนาประเทศ ทางด้านรายได้ของรัฐบาล

เนื่องจากค่าใช้จ่าย การลงทุน ตลอดจนการนำเข้าของภาคเอกชนที่ชะงักดาวน์ ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ทั้งในส่วนที่เป็นภาษีและไม่ใช่อาสิโนลดลง และที่สำคัญรัฐบาลก็มีความระมัดระวังที่จะไม่ใช้มาตรการเพิ่มรายได้ ที่จะไปกระทบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

จากผลของนโยบายข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542 – 2544 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณแบบขาดดุลอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 25,000 ล้านบาท, 110,000 ล้านบาท และ 105,000 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งรัฐบาลต้องกู้ยืมจากภายในประเทศ รวมทั้งการใช้งบคองคลังที่สะสมมาเป็นจำนวนมากในการชดเชยการขาดดุลดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินการกู้เงินทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสริมกับการใช้งบประมาณข้างต้น โดยวงเงินที่สำคัญและรู้จักกันแพร่หลาย คือเงินกู้มีชื่อว่า จำนวน 53,000 ล้านบาท เงินกู้โครงการลงทุนเพื่อสังคม หรือ SIF ประมาณ 16,000 ล้านบาท และเงินกู้โครงการช่วยเหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งรวมเรียกเป็นหนี้สาธารณะ จึงเพิ่มขึ้นจาก 57,000 ล้านบาท ณ ต้นปีงบประมาณ 2540 เป็นประมาณ 2,800,000 ล้านบาท ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2544 และผลที่ตามมาคือภาระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณชำระในปีต่อ ๆ ไป จึงสูงขึ้นมากเช่นกัน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์

มาจากชื่อของหนองน้ำที่ชาวบ้านใช้เป็นที่ทำนา เรียกว่า “บึง” เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 หรือประมาณ 101 ปีมาแล้ว ซึ่งคนกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งคือ บุคคลในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณบึง บุคคลเหล่านี้ได้ทำนาทำกินกับบึง โดยใช้น้ำในการทำนา เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย จนถึงปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐาน

เป็นบุคคลในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณหนองน้ำบึง โดยบุคคลเหล่านี้อยู่อาศัยบริเวณนี้มาแต่โบราณ ใช้หนองน้ำเพื่อการดำรงชีวิต ในการประกอบอาชีพ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม ปัจจุบันหมดไปแล้ว

การขยายตัวของประชากร

มีการขยายตัวของประชากรอย่างต่อเนื่อง จำนวนประชากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านทั้งสิ้น 3,768 ครัวเรือน

| | |
|--------------------------|-----------|
| ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด | 20,866 คน |
| ชาย | 13,631 คน |
| หญิง | 7,235 คน |

การขยายตัวของชุมชน

เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านมุ่งเป็นเขตชุมชนเมือง แต่ส่วนใหญ่เป็นเขตพื้นที่ทหาร ทำให้การขยายตัวของชุมชนอยู่ในระดับคงที่ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่รับราชการ จึงพักอาศัยบ้านพักสวัสดิการของทางราชการ พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่คงเดิม ไม่มีการขยายตัว

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านมุ่ง ตั้งอยู่ที่ ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา ดินเขตชุมชนเมือง นครราชสีมา

อาณาเขตติดต่อ

| | |
|-------------|--|
| ทิศเหนือ | ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา |
| ทิศใต้ | ติดต่อกับเขตตำบลโพธิ์กลาง อ.เมือง จ.นครราชสีมา |
| ทิศตะวันตก | ติดต่อกับเขตตำบลโพธิ์กลาง อ.เมือง จ.นครราชสีมา |
| ทิศตะวันออก | ติดต่อกับเขตตำบลโพธิ์กลาง อ.เมือง จ.นครราชสีมา |

แผนผังหมู่บ้านบุ่ง หมู่ 1 ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา



สภาพที่ดิน

แต่เดิมเป็นทุ่งนา ในปัจจุบันที่ดินส่วนใหญ่ใช้เป็นชุมชนที่พักอาศัยและไม่มีพื้นที่การเกษตร หรือที่ว่างเปล่า ฉะนั้นพื้นที่บริเวณหมู่บ้านจึงใช้สำหรับการปลูกสร้างบ้านเรือน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

หมู่บ้านบุงไม่มีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ เนื่องจากอยู่ในเขตชุมชนเมือง พื้นที่ส่วนมากเป็นที่พักอาศัย มีพื้นที่สาธารณะ คือ สวนน้ำบุงดาหลัว

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ

1. บุงดาหลัว
2. บ่อน้ำตื้น 5 แห่ง
3. บ่อบาดาล 7 แห่ง

ระบบสาธารณูปโภค

สาธารณูปโภคต่าง ๆ ของหมู่บ้านบุงส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชนเมืองและเขตทหารประชากรส่วนใหญ่จะใช้ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ดังนี้

1. โรงพยาบาล 2 แห่ง
2. ร้านค้าสหกรณ์ 2 แห่ง
3. สนามเด็กเล่น 4 แห่ง
4. สนามกีฬา 2 แห่ง
5. สวนสาธารณะ 2 แห่ง
6. ไปรษณีย์ 2 แห่ง
7. บ่อบาดาล 7 แห่ง
8. ประปา ปัจจุบันขาด 2 คร้วเรือน

ระบบสังคมและวัฒนธรรม

เครือญาติ

ระบบเครือญาติในหมู่บ้านมีเป็นส่วนน้อยมาก จากประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน เนื่องจากครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวข้าราชการทหารที่มีการย้ายเข้ามาประจำการในพื้นที่

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ นางอมรรัตน์ ทุดาศิษฐ์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่ในวาระละ 4 ปี มีการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่

- | | | |
|------------------|--------------|-----------|
| 1. นางอมรรัตน์ | ทุดาศิษฐ์ | ประธาน |
| 2. นางฉลวย | วอนไพรัชกลาง | รองประธาน |
| 3. นางจันทร์เพ็ญ | แต่สมบูรณ์ | เลขานุการ |
| 4. นางทองเต็ม | โคสูงเนิน | เหรัญญิก |
| 5. น.ท.สังจะ | ทุดาศิษฐ์ | ที่ปรึกษา |
| 6. นางนิภา | รามศิริ | กรรมการ |
| 7. นางพิกุต | หมอยา | กรรมการ |
| 8. นางสมร | พงษ์สวัสดิ์ | กรรมการ |
| 9. นางสมบูรณ์ | วงษ์จันทร์ | กรรมการ |
| 10. นางป่วน | หมอยา | กรรมการ |

เศรษฐกิจ

อาชีพที่ประชากรในชุมชนประกอบ ได้แก่

| | | |
|-----------|-------|-----------|
| ข้าราชการ | 3,580 | ครัวเรือน |
| รับจ้าง | 116 | ครัวเรือน |
| อื่น ๆ | 46 | ครัวเรือน |

วัดและประเพณี

หมู่บ้านนุ่ง ไม่มีวัดในพื้นที่

งานประเพณีมีตามเทศกาลต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

| | | |
|-----------------|---------|--------------------------|
| เดือนมกราคม | ประเพณี | ทำบุญปีใหม่ |
| เดือนกุมภาพันธ์ | ประเพณี | วันมาฆบูชา |
| เดือนเมษายน | ประเพณี | สงกรานต์ |
| เดือนพฤษภาคม | ประเพณี | วันวิสาขบูชา |
| เดือนกรกฎาคม | ประเพณี | เข้าพรรษา, วันอาสาฬหบูชา |
| เดือนสิงหาคม | ประเพณี | วันแม่แห่งชาติ |
| เดือนตุลาคม | ประเพณี | วันปิยมหาราช |
| เดือนพฤศจิกายน | ประเพณี | ลอยกระทง |
| เดือนธันวาคม | ประเพณี | วันพ่อแห่งชาติ |

โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านนุ่งมีโรงเรียนอยู่ในชุมชน 4 แห่ง และศูนย์เลี้ยงเด็กเล็ก 2 แห่ง คือ

1. โรงเรียนทหารอากาศบำรุง สอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6
2. โรงเรียนโยธินนุกูล สอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6
3. โรงเรียนอนุบาลค่ายสุรนารี สอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3
4. โรงเรียนอนุบาลกองบัญชาการช่วยรบที่ 2 สอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3
5. ศูนย์เลี้ยงเด็กกองบิน 1 สอนเด็กก่อนวัยเรียน
6. ศูนย์เลี้ยงเด็กกองทัพอากาศที่ 2 สอนเด็กก่อนวัยเรียน

มีครูทั้งหมดของโรงเรียนในหมู่บ้าน 83 คน

สุขภาพอนามัย

มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในหมู่บ้าน ประชากรมีสุขภาพแข็งแรงดี

สรุป

หมู่บ้านบุงเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตชุมชนเมือง เป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ บึงคาหลั่ว ประชากรในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรงดี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า มีความเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลกระจายให้ประชาชนชั้นฐานราก ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีระบบการจดการที่แน่นอน ผ่านคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับคัดเลือกมาจากชุมชนในพื้นที่ท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลได้นำมาให้แก่หมู่บ้านบุง เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำไปสร้างอาชีพให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัว เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างให้มีการขยายตัว โดยที่หมู่บ้านบุงได้ทำการปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้ขอกู้ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านบุง เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยการจัดสรรบุคคลที่เหมาะสมขึ้นเป็น คณะกรรมการ โดยการพิจารณาแต่งตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน แต่เนื่องจากคณะกรรมการที่ได้จัดสรรขึ้นมานั้น ไม่มีความสามัคคีกัน มีการทำงานที่แบ่งแยก ไม่ร่วมมือในการทำงาน ผู้ที่ทำงานก็จะทำอยู่ฝ่ายเดียว
- 4) ผู้สมัครขอกู้ ประชากรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในขั้นตอนการขอกู้เงินมากขึ้น ซึ่งมีผู้มาสมัครขอกู้เงินเป็นจำนวนมาก เงินจัดสรรที่รัฐบาลให้มาจึงไม่เพียงพอต่อผู้กู้ คณะกรรมการจึงต้องทำการตัดทอนวงเงินให้ผู้แก่สมาชิกที่ขอกู้ เพื่อกระจายเงินกู้ให้แก่สมาชิกให้มากที่สุดตามความเหมาะสม แต่ปัจจุบันผู้ที่ทำการกู้เงินไปแล้วนั้น ได้ทำการส่งคืนเงินกู้แต่ไม่ครบตามจำนวนที่ตกลงกัน มีบางส่วนได้คิดค้างชำระเงิน ทำให้เกิดปัญหาการค้างชำระ คณะกรรมการกองทุนจึงมีการติดตามทวงถาม เพื่อนำเงินมาทำการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกที่ยื่นขอกู้อีกต่อไป

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาผู้กู้ด้วยความยุติธรรม ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า มีการจัดทำเป็นปัจจุบัน โดยมีเหรียญเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ บัญชีที่ได้จัดทำนั้นประกอบด้วย

1. บัญชีงบดุล
2. บัญชีงบกำไรขาดทุน
3. บัญชีรายรับ - รายจ่ายของกองทุน
4. การออกใบเสร็จรับเงิน

3) การชำระเงิน พบว่า การชำระเงินทุนของหมู่บ้านได้มีสมาชิกค้างชำระเงินเป็นจำนวนมาก ในแต่ละเดือน คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 35 ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งการประเมิน เป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

1. จำนวนผู้กู้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในแต่ละเดือน เนื่องมาจากการปล่อยกู้ โดยการนำเงินที่ผู้กู้ชำระคืน มาปล่อยกู้ในงวดต่อไป
2. ยอดเงินที่ให้กู้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ตามจำนวนของผู้กู้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

1. จำนวนผู้กู้เงินได้ มีจำนวนมาก กว่าจำนวนเงินที่ปล่อยกู้ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ จึงต้องมีการพิจารณา ทำการปล่อยกู้ก่อนหลังตามลำดับของการยื่นคำขอกู้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินหุ้นของสมาชิกและอาคารเสตมป์ในการทำสัญญาเงินกู้ เพื่อนำเงินส่วนดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้บางส่วนได้นำเงินที่นำไปขยายกิจการที่ผู้กู้ได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว เช่น ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ร้านเบเกอรี่ โดยการนำเงินไปใช้ซื้อของใช้ และอุปกรณ์ในการประกอบกิจการเพิ่มเติม กิจกรรมส่วนมากของผู้กู้ ดำเนินกิจการในหมู่บ้านมีจำนวนน้อยมากที่ดำเนินกิจการนอกบริเวณหมู่บ้าน คือผู้กู้ที่ดำเนินกิจการด้านเกษตร

4. การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นท้องถิ่น สมาชิกผู้กู้ นำเงินที่กู้มาไปทำการประกอบกิจการใหม่ โดยการเริ่มลงทุนใหม่ทั้งหมด เช่น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ ซึ่งกิจการเหล่านี้จะต้องอาศัยระยะเวลาในการได้มาซึ่งผลผลิต การชำระเงินคืนจึงมีระยะเวลานาน จากทุกหนึ่งเดือน เป็นทุกสี่เดือน

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ไม่ต้องไปหางานที่อื่นทำ
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดประสบการณ์จากการประกอบการสู่คนรุ่นหลัง เพื่อนำไปประกอบกิจการต่อไป
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด มีการกระจายผลิตภัณฑ์สู่ตลาดที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้าน

2.2 ผลกระทบประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกองทุนมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในกลุ่มอาชีพค้าขาย เกษตร และการบริการ มีบางส่วนที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ แต่มีความรู้เกี่ยวกับกิจการของตน

ผู้ขอกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพการเกษตร เป็นการนำไปเป็นทุนในการเลี้ยงปลา, ไก่, หมู ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 3 - 5 เดือน จึงจะได้ผลผลิตเพื่อนำไปจำหน่ายและมีรายได้เกิดขึ้น ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยง คือ เนื้อไก่ ไข่ ปลา หมูเป็น วิธีการชำระเงินกู้ เป็นการชำระคืนทุก ๆ 4 เดือน

ผู้ขอกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพค้าขายและการบริการ ได้แก่ การเริ่มต้นค้าขายโดยเริ่มดำเนินการลงทุนใหม่ทั้งหมด และการกู้เงินไปเพื่อนำไปขยายกิจการที่ประกอบธุรกิจอยู่ ผู้ที่กู้ไปเพื่อขยายกิจการที่ประกอบการอยู่แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า ผู้ที่นำเงินกู้เพื่อประกอบกิจการใหม่ เนื่องจากประสบการณ์การดำเนินธุรกิจที่มีมากกว่า ทำให้โอกาสการค้างชำระเงินกู้มีความเป็นไปได้น้อยกว่าผู้กู้เพื่อเริ่มกิจการใหม่

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้กู้ได้รับเงินจัดสรรไม่เต็มจำนวนที่ได้ขอกู้ไว้ เนื่องจากมีผู้ขอกู้เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการจึงจำเป็นต้องพิจารณาปล่อยให้ผู้กู้ตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการชำระเงินกู้

2) สถานที่และวัตถุดิบ ผู้กู้ใช้สถานที่บริเวณบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวของตนเองในการประกอบกิจการ ส่วนวัตถุดิบ จะจัดซื้อจากตลาดหรือร้านค้าส่งภายในตัวเมืองนครราชสีมา

3) เทคนิควิธีการทำงาน ผู้กู้ส่วนใหญ่ทำงานตามประสบการณ์ที่มี

4) กำลังการทำงาน ผู้กูลงมือทำงานเองเป็นส่วนใหญ่ อาจมีบุคคลในครอบครัวช่วยเหลือบางในบางครั้ง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจไปอย่างถูกวิธี โดยการเริ่มทำจากกิจการขนาดเล็กแล้ว ค่อยเริ่มขยายกิจการให้มีขนาดใหญ่มากขึ้น ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป

2) การหาตลาดที่ดี โดยผู้กู้มีการคำนึงถึงการตลาดก่อนดำเนินกิจการ ดูจากยังไม่มีผู้ประกอบการนั้น เพื่อลดปัญหาคู่แข่งทางการตลาด

3) การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้กู้มีโอกาสดำเนินการจัดซื้อวัตถุดิบได้ในแหล่ง ทั้งในห้างสรรพสินค้า และร้านค้าส่งต่าง ๆ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง พบว่า

1. สมาชิกผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ครอบครัวไม่เดือดร้อน
2. สมาชิกที่กู้ไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม เริ่มได้ผลผลิตกลับมาบ้างตามแต่ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการของตนเองให้ดีขึ้น บางส่วนใช้ปรับปรุง ซ่อมแซมส่วนที่เสียหายหรือชำรุดให้พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา
2. ผู้กู้ได้คิดวิธีการดำเนินกิจการด้วยวิธีใหม่ๆ เช่น ได้แก่ การทำเกษตรกรรม โดยอาศัยการทำไร่นาสวนผสม

3) ผลกระทบทางอ้อม

1. ผู้ผู้มีการพึ่งพาตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาของตนเองในการดำเนินธุรกิจ กิจการที่ได้ทำการลงทุนไว้ ผลตอบแทน คือ ผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจของตนเอง กลับมาพึ่งพาตนเองได้
2. ผู้ผู้มีความรู้และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน คือ ผู้ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจการ และมีผลกำไรตอบแทนกลับมา ทำให้เลี้ยงครอบครัวได้ในอนาคต

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

- 3.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า เกิดจากความสามัคคี และคนในหมู่บ้านในการจัดตั้งกองทุน ถ้าไม่มีความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน การเกิดกองทุนก็ไม่สามารถสำเร็จได้ จากความร่วมมือทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้านหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคอกไม้ประดิษฐ์ มีสมาชิก 15 คน เงินทุน 15,000 บาท, กลุ่มซักรีด มีสมาชิก 10 คน เงินทุน 30,000 บาท, กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่ม อ.ส.ม.
- 3.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน แต่มีคณะกรรมการบางคนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ทำงานประจำ ทำให้การทำงานกองทุนที่ได้รับมอบหมายไม่สมบูรณ์เต็มที่
- 3.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า มีการพูดจาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหา โดยการนำเอาประสบการณ์ของแต่ละคนในการดำเนินธุรกิจมาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา แก้ไขกิจการต่อไป
- 3.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนมีความเข้าใจหลักการจัดการกองทุนมากขึ้น ว่ากองทุนเป็นของสมาชิกทุกคน การดำเนินงานทุกคนต้องช่วยกันรักษาเงินทุนเพื่อให้มีไว้ให้กู้ได้ต่อไป ตลอดจนสมาชิกของกองทุน ไม่จำเป็นต้องไปกู้เงินจากแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยแพง
- 3.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า
 1. ศักยภาพเดิมของบริบท หมู่บ้านบุงมีชื่อมาจากแหล่งน้ำ คือ หนองน้ำที่ชาวบ้านเรียกว่า บุง ซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ. 2444 คนที่มาก่อตั้งหมู่บ้านเป็น

คนในพื้นที่หมู่บ้านที่อาศัยอยู่บริเวณทุ่ง ในอดีตคนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ต่อมาก็หมดไปจากหมู่บ้าน เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านสภาพถนนเป็นถนนทราย ต่อมาได้มีการปรับปรุงลาดยางในปี พ.ศ. 2494 ได้มีไฟฟ้าเข้ามาหมู่บ้านในปี 2493 น้ำประปาในหมู่บ้านยังมีอีก 2 คริวเรือนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้

2. ศักยภาพในด้านต่าง ๆ

- ศักยภาพด้านการเงิน เงินกองทุนหมู่บ้านมีการจัดสรรให้สมาชิกที่มาขอกู้เพื่อไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้ให้กับครอบครัว และในการจัดกลุ่มกันเองของคนในหมู่บ้านในการรวมตัวเพื่อสร้างงาน เช่น กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ มีสมาชิก 15 คน มีทุน 15,000 บาท กลุ่มซักรีด มีสมาชิก 10 คน มีเงินกลุ่ม 30,000 บาท จากกลุ่มงานทำให้สมาชิกมีเงินเพิ่มขึ้นได้ในแต่ละเดือนเป็นการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- ศักยภาพด้านทรัพยากรทางกายภาพ ในหมู่บ้านมีครัวเรือน 3,766 ครัวเรือน มีประชากร 20,866 คน ชาย 13,631 คน หญิง 7,255 คน การประกอบอาชีพในอดีตทำนา แต่ปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการ และรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตทหารทำให้มีอาชีพรับราชการเป็นจำนวนมาก
- ศักยภาพทางวัฒนธรรมประเพณี ในหมู่บ้านไม่มีวัด โบสถ์และมัสยิด แต่มีวัดที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา คือ วัดทุ่ง ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาโคราช ในหมู่บ้านไม่มีแหล่งโบราณสถาน และโบราณวัตถุ มีแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะสวนน้ำทุ่งคาท้าวที่ให้ประชาชนโดยทั่วไปมาออกกำลังกาย งานบุญงานประเพณีในหมู่บ้านจัดตามวัดสำคัญของทางศาสนาและประเพณี
- ศักยภาพทางปัญญาในหมู่บ้าน มีโรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียน อยู่ในหมู่บ้านและมีสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก 2 แห่ง จำนวน นักเรียนชั้น อ.1 334 คน อ.2 270 คน อ.3 168 คน ชั้น ป.1 128 คน ป.2 133 คน ป.3 171 คน ป.4 130 คน ป.5 112 คน ป.6 149 คน ไม่มีโรงเรียนศาสนาโดยพื้นที่บ้านทุ่งอยู่ติดกับเขตชุมชนเมืองทำให้การศึกษาต่อใน

ระดับสูงขึ้นมีความสะดวกมากในการหาโอกาสศึกษาต่อของเด็กในหมู่บ้าน

3. ความเข้มแข็ง จากการที่ผู้กู้ได้กู้เงินของกองทุนไปดำเนินกิจการนั้น ผู้กู้ต้องอาศัยประสบการณ์ในการดำเนินการของผู้กู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการลงทุน

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

3.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. การมีส่วนร่วมในการตั้งกองทุน ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตั้งกองทุนโดยการทำของประชาชนจาก 3 ใน 4 ของประชาชนทั้งหมด เพื่อทำการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนโดยใช้หลักประชาธิปไตย ในการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้คณะกรรมการกองทุนแล้ว ก็จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนุ่งได้ ทั้งนี้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนใน หมู่บ้านทำให้การตั้งกองทุนได้สำเร็จ
2. กองทุนเดิมในหมู่บ้าน มีกองทุนเงินสะสมของหมู่บ้านคือ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ของหมู่บ้าน โดยมีเงินทุน 60,000 บาท มีสมาชิก 52 คน เพื่อนำเงินสะสมที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่ม

3.2.2 ปัจจัยด้านลบ

การชำระเงินคืน การชำระเงินคืน กองทุนนั้นมีความสำคัญต่อกองทุนถ้าผู้กู้ไม่ยอมชำระเงิน จะทำให้กองทุนไม่สามารถมีเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายอื่นกู้ได้ (ตารางแสดงความก้าวหน้าของกองทุน สามารถดูได้ที่ภาคผนวก)

3.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

- 3.3.1 เครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน ยังไม่เกิดองค์กรภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน สมาชิกผู้ยังอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาของตน และความรู้เดิมในการดำเนินกิจการของตนเอง
- 3.3.2 มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมประกอบ สมาชิกส่วนใหญ่ได้ทำการหาแหล่งความรู้ใหม่ให้แก่ตนเอง โดยจากประสบการณ์ที่ผ่านมาจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสมาชิกในกลุ่มอาชีพเดียวกัน พูดคุยถึงปัญหาวิธีการ การ

แก้ไขซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้ให้สมาชิกได้ไปพัฒนาปรับปรุง แก้ไขกิจการ
ที่ทำได้

- 3.3.3 มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยง ในหมู่บ้านมีการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต
ภัณฑ์ คือ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ โดยได้รับการอบรมจากพัฒนากรอำเภอใน
การจัดอบรมให้แก่สมาชิกได้ทำเป็นอาชีพเสริมให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น
โดยมีทางราชการได้จัดให้มีการจำหน่ายที่หน้าที่ ที่ทำการอำเภอ

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ถ้า
ประชาชนขาดความสามัคคี ก็จะไม่สามารถจัดตั้งกองทุนไม่ได้ นอกจากนั้นความซื่อ
สัตย์ ของคนในหมู่บ้านนั้นมีมากขึ้น จากการที่ไม่มีปัญหาการลักขโมยในหมู่บ้าน
การยกย่องคนทำความดีมีมากจากการที่มีการจัดงานการมอบรางวัลแก่นุคคลที่ทำความ
ดีคืออยู่เป็นประจำ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการ
ทำกิจกรรมต่าง ๆ

การมีโอกาสหาความรู้ มีโอกาสมาจากการที่หมู่บ้านมีทำเลที่ตั้งติดต่อกับเขต
ชุมชนเมือง ทำให้โอกาสในการหาความรู้มีมาก การที่สมาชิกสามารถหาเลี้ยงครอบครัว
ตนเองได้ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่รับราชการ ความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่
ปรองดองกันของครอบครัวในหมู่บ้าน

การรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนได้มีการตั้งกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน 6 กลุ่ม
ในการร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มเพื่อรวมตัวกันดำเนินการ มีการรับฟังความคิดเห็นของ
สมาชิกในกลุ่ม โดยการจัดประชุมเสวนาอยู่เป็นประจำ ในการร่วมมือจัดกิจกรรมใน
หมู่บ้าน หรือจากทางราชการ และยังช่วยเหลือเด็กสตรี คนชราในหมู่บ้านอีกด้วย
สมาชิกในชุมชนมีความร่วมมือในการช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนให้หมดไป
จากหมู่บ้าน จากทั้งหมดนี้หมู่บ้านจึงมีความเข้มแข็งซึ่งเป็นตัวชี้วัดได้ว่าหมู่บ้านมี
โอกาสประสบความสำเร็จในการจัดการบริหารกองทุนด้วยตนเองและเพื่อตนเอง จาก
ความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการจัดทำการประเมินโครงการ ก็เพื่อให้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย ในเรื่องของการเกิดกองทุน เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพของหมู่บ้าน ชี้วัดความสามารถในการบริหารกองทุนของคนในชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการ กองทุน มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง และหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ภูมิคุ้มกันทางสังคม รวมทั้งการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประชาชนในท้องถิ่น และยังให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและลบ ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรในการเรียนรู้ภายในชุมชน และเพื่อศึกษาความเข้มแข็งของตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1
3. ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบบร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูล
5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

3. ผลการดำเนินการ

1. ประชาชนมีความเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลกระจายให้ประชาชนชั้นฐานราก ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีระบบการจัดการที่แน่นอน ผ่านคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับ คัดเลือกมาจากชุมชนในพื้นที่ท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้น โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำไปสร้างอาชีพให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัว เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างให้มี การขยายตัว คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยการจัดสรรบุคคลที่เหมาะสมขึ้นเป็น คณะกรรมการ โดยการพิจารณาแต่งตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน คณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาผู้กู้ด้วยความยุติธรรม ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บัญ จำนวนผู้กู้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในแต่ละเดือน เนื่องมาจากการปล่อยกู้ โดยการนำเงินที่ผู้กู้ชำระคืน มาปล่อยกู้ในงวดต่อไป แต่เนื่องจากผู้กู้ มีจำนวนมาก กว่าจำนวนเงินที่ปล่อยกู้ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ จึงต้องมีการพิจารณา ทำการปล่อยกู้ก่อนหลังตามลำดับของการยื่น คำขอผู้ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินหุ้นของสมาชิกและอากรแสตมป์ในการทำ สัญญาเงินกู้ เพื่อนำเงินส่วนดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้าน การขยายกิจการ ของผู้กู้ ผู้กู้บางส่วนได้นำเงินที่ผู้ไปขยายกิจการที่ผู้กู้ได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว เช่น ร้านขายของ ชำ ร้านเสริมสวย ร้านเบเกอรี่ โดยการนำเงินไปใช้ซื้อของใช้ และอุปกรณ์ในการประกอบกิจการ เพิ่มเติม การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นท้องถิ่น สมาชิกผู้กู้ นำเงินที่กู้มา ไปทำการประกอบกิจการใหม่ โดยการเริ่มลงทุนใหม่ทั้งหมด เช่น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ ซึ่งกิจการเหล่านี้จะต้องอาศัยระยะเวลาในการได้มาซึ่งผลผลิต การชำระเงินคืนจึงมีระยะเวลานาน จากทุกหนึ่งเดือน เป็นทุกสี่เดือน กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ไม่ต้องไปหางานที่อื่นทำ

2. ผู้กู้เงินกองทุนส่วนมากมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทั้งใน กลุ่มอาชีพค้าขาย เกษตร และการบริการ มีบางส่วนที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ แต่มี ความรู้เกี่ยวกับกิจการของตน ผู้ขอู้เงินเพื่อประกอบอาชีพการเกษตร เป็นการนำไปเป็นทุนใน การเลี้ยงปลา, ไก่, หมู ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 3 - 5 เดือน จึงจะได้ผลผลิต เพื่อนำไปจำหน่ายและมีรายได้เกิดขึ้น ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยง คือ เนื้อไก่ ไข่ ปลา หมูเป็น วิธี การชำระเงินกู้ เป็นการชำระคืนทุก ๆ 4 เดือน ผู้ขอู้เงินเพื่อประกอบอาชีพ ค้าขายและการ บริการ ได้แก่ การเริ่มต้น ค้าขายโดยเริ่มดำเนินการลงทุนใหม่ทั้งหมด และการกู้เงินไปเพื่อนำไป ขยายกิจการที่ประกอบธุรกิจอยู่ ผู้ที่กู้ไปเพื่อขยายกิจการที่ประกอบการอยู่แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะ ประสบความสำเร็จมากกว่า ผู้ที่นำเงินกู้เพื่อประกอบกิจการใหม่ เนื่องจากประสบการณ์การ ดำเนินธุรกิจที่มีมากกว่า ทำให้โอกาสการค้างชำระเงินกู้มีความเป็นไปได้น้อยกว่าผู้กู้เพื่อเริ่มกิจการ

ใหม่ผู้ภูมิศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน คือ ผู้ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจการ และมีผลกำไรตอบแทนกลับมา ทำให้เลี้ยงครอบครัวได้ในอนาคต

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านนุ่ง ได้แก่

- 1.1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เกิดขึ้นได้ด้วยการร่วมมือ ความสามัคคีของคนในหมู่บ้านซึ่งจากการร่วมมือกันนั้นทำให้เกิด กลุ่มอาชีพ
- 1.2 การบริหารการจัดการ ด้วยมีคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่มีความรู้ความสามารถ ทำหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี แต่มีคณะกรรมการบางคนที่ยังขาดความรับผิดชอบ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานกองทุน
- 1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง จากประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับในการดำเนินกิจการนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นสมาชิกสามารถปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน
- 1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบันสมาชิกยังมีได้รวมตัวกันจัดเป็นองค์กรกลุ่มอาชีพ แต่ในอนาคตมีแนวโน้มว่าสมาชิกกลุ่มผู้ จะสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการค้า ให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจำหน่ายได้ตลอดไป
- 1.5 ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน คนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ซื่อสัตย์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 2.1.1 ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
- 2.1.2 ความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ในการร่วมมือจัดตั้งกองทุน
- 2.1.3 ความซื่อสัตย์ของสมาชิกผู้ ที่ได้นำเงินไปทำการพัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ครอบครัว

1.2 ปัจจัยค้ำฉนวน

- 2.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- 2.2.2 คณะกรรมการกองทุนบางส่วนขาดความร่วมมือในการจัดการบริหาร กองทุน
- 2.2.3 สมาชิกผู้กู้บางคนมีการค้างชำระค่างเงินกู้

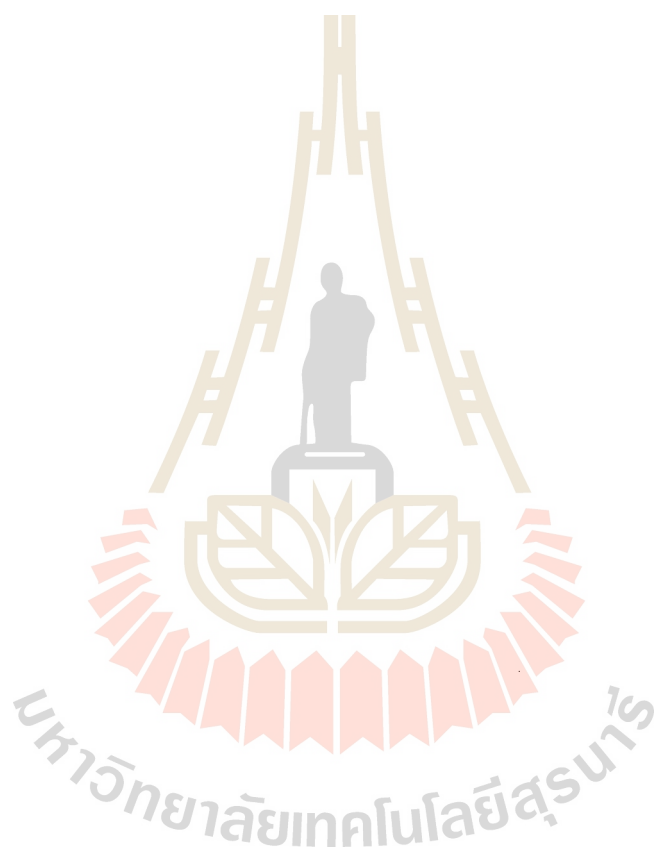
3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมประกอบ สมาชิกส่วนใหญ่ได้ทำการหาแหล่งความรู้ใหม่ให้แก่ตนเองโดยจากประสบการณ์ที่ผ่านจากการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสมาชิกในกลุ่มอาชีพเดียวกัน พูดคุยถึงปัญหาวิธีการ การแก้ไข ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้ให้สมาชิกได้ไปพัฒนาปรับปรุง แก้ไขกิจการที่ทำได้
4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ถ้าประชาชนขาดความสามัคคีก็จะไม่สามารถจัดตั้งกองทุนไม่ได้ นอกจากนั้นความซื่อสัตย์ ของคนในหมู่บ้านนั้นมีมากขึ้น จากการที่ไม่มีปัญหาการลักขโมยในหมู่บ้าน การยกย่องคนทำความดีมีมากจากการที่มีการจัดงานการมอบรางวัลแก่บุคคลที่ทำความดีอยู่เป็นประจำ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การมีโอกาสหาความรู้ มีโอกาสมาจากการที่หมู่บ้านที่ทำเลที่ตั้งติดต่อกับเขตชุมชน ทำให้โอกาสในการหาความรู้มีมาก การที่สมาชิกสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่รับราชการ ความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกันของครอบครัวในหมู่บ้าน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- 1.1 ผลโดยตรง สมาชิกสามารถนำเงินไปสร้างงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและสามารถชำระเงินคืนให้แก่กองทุน
- 1.2 ผลกระทบโดยตรง จากการที่สมาชิกสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้สมาชิกสามารถปลดเปลื้องหนี้สินนอกระบบลงได้
- 1.3 ผลกระทบโดยอ้อม สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของการประกอบธุรกิจขนาดย่อมแก่ประชาชน
2. ควรมีการจัดทำระเบียบกองทุนให้มีความรัดกุมชัดเจนในการบริหารการจัดการ
3. ควรมีการสำรวจปัจจัยต่างๆ ในการตั้งกองทุนหมู่บ้าน



บรรณานุกรม

ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์. วารสารพัฒนาชุมชน : การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กร
เครือข่าย. ปีที่ 38 ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน 2542. หน้า 27 - 28.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่ง. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกอง
ทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2544. นครราชสีมา : บ้านนุ่ง, 2544.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่ง. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่ง หมู่ 1 ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง
จ.นครราชสีมา ว่าด้วย การกู้ยืมเงินกองทุน พ.ศ. 2544. นครราชสีมา : บ้านนุ่ง,
2544.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายก
รัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

นงลักษณ์ เจริญพิพงษ์. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน : จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง. ม.ป.ป. หน้า 32 - 33

ปรีดี โชติช่วง. วารสารพัฒนาชุมชน : กองทุนหมู่บ้านสะท้อนความคิดและความเห็นของชุม
ชน. ปีที่ 40 ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน 2544. หน้า 28.

_____. วารสารพัฒนาชุมชน : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ปีที่ 38
ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2542. หน้า 11 - 12.

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. ปีที่ 25 ฉบับที่ 8710 วันที่ 4 มกราคม 2545. หน้า 18

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. ปีที่ 25 ฉบับที่ 8754 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2545. หน้า 6.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี. ชุดวิชาการ
ประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิศน์ทองการพิมพ์.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี. ชุดวิชาการวิจัย
ชุมชน. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิศน์ทองการพิมพ์.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี. ชุดวิชาสารนิพนธ์.
นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิศน์ทองการพิมพ์.

